

Innspill til "Høring - endring av valgbarhetsregler for valg til Longyearbyen lokalstyre m.m."

"Høring - endring av valgbarhetsregler for valg til Longyearbyen lokalstyre m.m." blir heretter nevnt som "forslag".

Per i dag kan alle ikke-norske statsborgere som er over 18 år og har vært registrert som fastboende i Longyearbyen tre år eller mer både stemme ved Lokalstyrevalg og bli valgt. Dette gjenspeiler praksisen i kommunene på fastlandet. Forslaget foreslår endringer i Svalbardloven fra 17. juli 1925. Dersom forslaget blir vedtatt, vil dette snu sedvanep praksis og skape ulikhet i Longyearbyen-samfunnet.

Ett av forslagens hovedargumenter er at ikke-norske statsborgere bør ha en sterkere tilknytning til fastlandet. Likevel har ingen casestudier om hva denne tilknytningen innebærer blitt gjennomført. Det foreligger heller ingen analyse av konsekvensene på et politisk, økonomisk og sosialt nivå av hva tilbakekalling av retten til å stemme og å bli valgt for ikke-norske statsborgere vil føre til.

Følgende kommentarer og kilder tar sikte på å vise at forslaget er ensidig og mangler troverdighet i forhold til akseptert internasjonal rett.

Forhold mellom forslaget og Svalbardtraktaten

Svalbardtraktaten (1920) gir høye Kontraherende Partene og sine statsborgere grunnlaget for å forstå sine rettigheter på Svalbard. Det er derfor overraskende at forslaget ikke nevner noen av traktatens prinsipper, og at den avtroppende regjeringen ikke informerte verken de høye Kontraherende Partene eller Longyearbyen Lokalstyre om forslaget.

Dersom forslaget blir vedtatt, vil norske statsborgere bli fordelaktig behandlet ovenfor ikke-norske statsborgere. Dette ser ut til å gå mot hensikten til Artikkel 3 i traktaten, som spesifiserer at alle statsborgere fra traktatens parter må bli behandlet på en absolutt likestilt måte.

Svalbardtraktaten Artikkel 3 § 4:

"Der er enighet om, at der ikke i nogen henseende og særlig ikke forsåvidt angår utførsel, innførsel og gjennomførsel skal pålegges nogen av de høie kontraherende parters undersåtter, deres skib og varer nogen som helst byrde eller innskrenkning som ikke kommer til anvendelse like overfor undersåtter, skib eller varer, som i Norge nyder mest begunstiget behandling, idet norske undersåtter, skib og varer i så måte likestilles med de andre høie kontraherende parters og ikke skal behandles gunstigere i nogen retning."¹

Wienkonvensjonen om traktatretten (1969)² gir et grunnlag for å tolke Svalbardtraktaten. Selv om Norge ikke har signert Wienkonvensjonen, og Wienkonvensjonen ikke gjelder retroaktivt på tidligere traktater (Artikkel 4), anerkjenner Norge den gjennom internasjonal sedvanerett, bl.a. når det gjelder tolkning av Svalbardtraktaten³.

¹ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1920-02-09>

² Vienna Convention on the Law of Treaties of 1969

³ Meld. St. 32 (2015–2016) Svalbard, 3.2.3

I den siste Svalbardmeldingen argumenterer den avtroppende regjeringen gjennom Wienkonvensjonens Artikkel 31 at omfanget av likebehandling i Svalbardtraktaten er begrenset til jakt og fiske, sjøfarts-, industri-, bergverks- og handelsvirksomhet⁴. Derimot kan det bli tolket at likebehandling gjelder mer enn bare disse sektorene, og at det bør gjelde “på alle måter” og for “alle statsborgere” som uttrykkelig uttalt i Artikkel 3 § 4 (“in every respect” og “the nationals” i originalversjonen på engelsk⁵). Dette kan derfor også gjelde politiske rettigheter.

På grunn av disse ulike tolkningsmuligheter, kan man, i tråd med Artikkel 32 av Wienkonvensjonen, ta i bruk *Recueil des Actes de la Conférence de la Paix*⁶. Dokumentet stadfester arbeidet Spitsbergenkommisjonen gjorde under fredskonferansen i Paris i 1919-1920 i forkant av redigeringen av Svalbardtraktaten.

I disse notatene diskuterte Spitsbergenkommisjonens delegater å opprettholde likestilling på Svalbard for alle avtalepartenes statsborgere gjentatte ganger, gitt at Svalbard tidligere var *terra nullius*. Selv om politiske rettigheter ikke ble nærmere nevnt, kunne man argumentere for at dette ikke betyr at disse rettighetene skal utelukkes av begrepet likestilling.

For å unngå fremtidige misforståelser angående definisjonen av likestilling ble det diskutert. Fredrik Jakhelln, Norges Chargé d’Affaires, skrev 22. Oktober 1919 i et brev til presidenten av Fredskonferansen i Paris:

Original tekst på fransk:

“Toutefois, pour éviter à l’avenir des malentendus possibles le Gouvernement norvégien croit utile de faire les remarques suivantes. [...]”

Il semble manifester que l’article 3 alinéa 4 a seulement en vue que le Gouvernement norvégien ne doit au Spitsberg accorder aux ressortissants, navire ou marchandises norvégiens ou à ceux d’une tierce Puissance un traitement plus favorable qu’aux ressortissants, navires ou marchandises des autres Puissances contractantes”⁷

Oversatt til norsk:

“Likevel, for å unngå eventuelle fremtidige misforståelser, anser den norske regjeringen det som nyttig å komme med følgende kommentarer [...]”

Det virker åpenbart at artikkel 3 § 4 kun tar sikte på at den norske regjeringen på Spitsbergen ikke skal gi norske statsborgere, skip eller varer eller andre tredje Makts statsborgere, skip eller varer en gunstigere behandling enn til andre Kontraherende Partenes statsborgere, skip eller varer.”

Dette ble bekreftet i stortingsproposisjonen om Svalbard i 1924, hvor den norske regjeringen skrev:

“Art 3 [...] |dens 4de ledd kun tar sikte på at den norske regjering ikke innen Spitsbergenøgruppen skal tilstå norske eller nogen utenforstående makts undersåtter, skibe eller varer en gunstigere behandling enn de andre kontraherende makters undersåtter, skibe eller varer.”⁸

Disse dokumentene ser ut til å antyde at norske statsborgere ikke må bli mer gunstig behandlet enn ikke-norske statsborgere. Å gi stemmerett til den ene gruppen og ikke de andre statsborgerne går mot de ovennevnte prinsippene.

⁴ Meld. St. 32 (2015–2016) Svalbard, 3.2.5

⁵ https://basedoc.diplomatie.gouv.fr/exl-php/recherche/mae_internet__traites (søk “Spitsberg” for originalversjoner)

⁶ *Recueil des Actes de la Conférence, Conférence de la Paix 1919-1920, Partie VII, Commission du Spitsberg*. Imprimerie Nationale Paris, 1924.

⁷ *Recueil des Actes de la Conférence*, s. 107

⁸ St. prp. nr. 36. (1924) Om gødkjennelse av traktaten om Spitsbergen (Svalbard), s. 20

I rapporten fra 5. September 1919, konkluderer Spitsbergenkommisjonen med at:

Original tekst på fransk

“Droit acquis : La Souveraineté du Spitsberg étant attribuée à la Norvège, il est nécessaire, pour réserver les intérêts de Hautes Parties Contractants, de préciser comment se trouveraient établis d’une façon définitive les droits acquis actuellement dans l’archipel et, ensuite, comment seraient réglées dorénavant l’acquisition et la jouissance des droits nouveaux. [...]

Droits nouveaux : Toutes les questions concernant les droits acquis antérieurement au Traité actuel ayant été ainsi réglées, la Commission a estimé qu’en ce qui a trait aux droits nouveaux à acquérir et à la jouissance de ces droits, le principe à appliquer était un traitement de parfaite égalité entre les ressortissants de toutes les Hautes Parties Contractants (article 7). C’est sur cette base que toutes les clauses de Traité ont été rédigées.”⁹

Oversatt til norsk:

"Ervervede rettigheter: Ettersom suvereniteten på Spitsbergen tilskrives Norge, er det nødvendig for å opprettholde de høye Kontraherende Parters interesser, å presisere på en definitiv måte hvordan de ervervede rettighetene på øygruppen skal etableres, og også hvordan ervervede nye rettigheter og utnyttelsen av disse rettighetene vil bli behandlet fremover. [...]

Etter å allerede ha behandlet alle spørsmålene om ervervede rettigheter før Traktaten, mente Kommisjonen at med hensyn til de nye rettighetene som skal erverves og utnyttelsen av disse rettighetene, vil prinsippet som skulle brukes være en behandling av fullstendig likestilling mellom statsborgere fra alle de høye Kontraherende Partene (artikkel 7). Det er på dette grunnlaget at alle traktatens klausuler ble skrevet. "

Til tross for at Artikkel 7 i Svalbardtraktaten håndterer landrettigheter og tilegnelse, oppgir Spitsbergenkommisjonen at alle "nye rettigheter som skal erverves" må gjelde likt for alle statsborgere fra de Kontraherende Partene. Siden disse prinsippene gjelder "alle klausuler i Traktaten", så gjelder disse også "på alle måter" (Artikkel 3 "in every respect" i originalversjonen på engelsk). Dermed kan konseptet av de "nye rettighetene som skal erverves" gjelde stemmeretten og valgbarhet.

Anvendelse av FN-traktater på Svalbard

De Forente Nasjoner behandler likestilling og ikke-diskriminering i flere menneskerettighetstraktater¹⁰. Politiske rettigheter er dekket i den Internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (ICCPR, 1996). ICCPR er innlemmet i Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)¹¹, der det står skrevet:

§ 5. "Loven gjelder også for Svalbard og Jan Mayen."

I Artikkel 25 i ICCPR står det skrevet¹²:

Enhver borger skal, uten noen form for forskjellsbehandling som nevnt i Artikkel 2 og uten urimelige begrensninger, ha rett og anledning til:

- a) Å ta del i ivaretagelsen av offentlige anliggender, direkte eller gjennom fritt valgte representanter.
- b) Å avgi stemme og bli valgt ved frie periodiske valg som skal bygge på alminnelig og lik stemmerett og hemmelig avstemning, som sikrer at velgernes vilje kommer fritt til uttrykk.
- c) På alminnelige og like vilkår å ha adgang til offentlig tjeneste i sitt land.

⁹ Recueil des Actes de la Conférence, s. 90

¹⁰ <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/coreinstruments.aspx>

¹¹ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30>

¹² <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/menneskerettigheter/konvensjon-om-sivile-og-politiske-rettigheter>

I Norges innføring av ICCPRs¹³ Artikkel 25 (punkt 221) er det bekreftet at:

Original tekst på engelsk

Oversatt til norsk

“Furthermore, persons who are not Norwegian nationals, but otherwise satisfy the conditions mentioned in the previous paragraph, are entitled to vote in local government elections if they were been registered in the Population Register as being resident in Norway for the last three years prior to Election Day, or are nationals of another Nordic country and were registered in the Population Register no later than 31 May of the year of the election.”

“Dessuten, personer som ikke er norske statsborgere, men ellers oppfyller vilkårene nevnt i forrige ledd, har stemmerett ved lokalvalg dersom de har vært registrert i folkeregisteret som bosatt i Norge de siste tre årene før valgday, eller er statsborgere i et annet nordisk land og ble registrert i folkeregisteret senest 31. mai i valgåret.”

Svalbard er en del av Kongeriket Norge og siden det ikke har blitt tatt forbehold om denne FN-traktaten eller dens implementering på Svalbard, bør kriteriene for ikke-norske statsborgere være oppfylt så lenge de har bodd i Norge i tre år, inkludert Svalbard.

De foreslåtte endringene om stemmerett og valgbarhet går mot både hensikten med menneskerettighetsloven, anvendelsen av ICCPR, Svalbardtraktaten og et moderne demokrati som helhet.

Basert på de ovennevnte kommentarer og kilder, kan forslagetets formål ikke anses som legitimt. Dessuten bør ikke forslagetets formål tas hensyn til uten en rettferdig og nyansert dialog mellom de høye Kontraherende Partene med interesse på Svalbard.

Signert av:

ETTERNAVN	Navn	Statsborgerskap	Fastboende i Longyearbyen i
BERGERSEN	Heidrun	Norge	3 år
BERGMAN	Paula	Finland	3 år
BERL	Melissa	Tyskland	5 år
BERNLOW	Karina	Danmark	10 år
BERNLOW	Freja	Danmark	10 år
BERNLOW	Storm	Danmark	10 år
BOURNE	Elizabeth	USA	3 år
BRUTTEL	Christian	Tyskland	9 år
BUNYAN	Nicola	Storbritannia	4 år
CATTIN	Manon	Frankrike	4 år
DANIELS	Karin Amby	Sverige	9 år
ENGELKE	Christian	Tyskland	3 år
FORSMARK	John Niclas	Sverige	2 år
GALLI	Silvia	Sveits	10 år
GERATS	Sarah	Nederland	10 år
GERICKE	Sebastian	Sør-Afrika	2 år
GROSS	Sylvia	Tyskland	3 år
GUESNON	Christelle	Frankrike	5 år

¹³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Implementation-of-the-international-covenant-on-civil-and-political-rights/id420420/>

HARTMANN MUNCK	Martin	Danmark	12 år
HEGGELUND	Anne-Marit	Norge	20 år
HOCHAUF-STANGE	Kristina	Tyskland	2 år
HOVELSØ	Sally	Danmark	9 år
HÜBNER	Christiane	Tyskland	18 år
ILG	Marine	Frankrike	3 år
JAKOBSEN	Are Emil	Norge	15 år
KARAS	Karolina	Polen	18 år
KARPO	Kanerva	Finland	4 år
KASTNER	Irene	Tyskland	8 år
KLUNGSETH ROTEVATN	Espen	Norge	10 år
LISSET	Lars	Norge	5 år
MAJEWSKI	Marcin	Polen	2 år
MEIER	Fabienne	Sveits	2 år
MOOKHOEK	Nico	Nederland	2 år
MORGNER	Elke	Tyskland	14 år
NOHR	Evelina	Sverige	7 år
OLSEN	Ørjan	Norge	16 år
PAUST	Anika	Australia	14 år
PITTILLONI	Romain	France	4 år
POLI	Stefano	Italia	27 år
RASHID	Yann	Frankrike	12 år
ROBERTS	Jason	Australia	31 år
ROCHE	Amélie	Frankrike	5 år
SCHÖNNING	Carl Martin	Norge	13 år
SCHUURING	Sil	Nederland	2 år
SCHWEIGER	Max	Tyskland	6 år
SEVESTRE	Heïdi	Frankrike	5 år
SOKOLICKOVA	Zdenka	Tsjekkia	2 år
SOLVANG	Runa	Norge	9 år
STANGE	Rolf	Tyskland	8 år
STENSHØJ	Marie	Danmark	4 år
STRAND	Sarah	USA	7 år
STRØM	Oskar	Sverige	18 år
SUND	Veronika	Norge	5 år
SUNDBY	Morten Viking	Norge	22 år
THIL	Elise	Belgia	2 år
VAN DIJK	Marina	Nederland	26 år
WELLNER	Julia	Tyskland	4 år
WILTON	Daniel	Sverige	19 år
ZACH	Wolfgang	Tyskland	7 år
ZADEWASSER	Zandra	Sverige	19 år
ZETTERLUND	Patrik	Sverige	4 år
ZONNEVELD	Floortje	Nederland	4 år
ZÜRN	Isabel	Tyskland	1 år